

**Чернівецький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету**

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«КОРПОРАТИВНИЙ ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ:
СУТНІСТЬ, ЗНАЧЕННЯ ТА НАПРЯМИ
ТРАНСФОРМАЦІЇ»**

на матеріалах ТОВ «ЗС Компані»

Студентки 2 курсу, 710 групи,
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа, страхування та
фондовий ринок»
ОП «Фінансовий моніторинг та
податковий менеджмент»

Бейко Марії
Михайлівни

Науковий керівник:
к.е.н., доцент

Томнюк Тетяна
Леонідівна

Завідувач кафедри:
д.е.н., професор

Чорновол Алла
Олегівна

Чернівці 2024

АНОТАЦІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Студентки: Бейко Марії Михайлівни

Кафедра: Фінансів, обліку і оподаткування

Спеціальність: Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Тема роботи: «Корпоративний податковий менеджмент: сутність, значення та напрями трансформації» (на матеріалах ТОВ «ЗС Компані»)

Анотація

У випускній кваліфікаційній роботі розглядаються теоретичні та методологічні засади реалізації корпоративного податкового менеджменту, його значення в управлінні фінансово-господарською діяльністю підприємства.

Проведено моніторинг реалізації корпоративного податкового менеджменту ТОВ «ЗС Компані». Дано оцінку фінансово-майнового стану ТОВ «ЗС Компані» за 2021–2023 роки. Визначено вплив податкового навантаження на діяльність ТОВ «ЗС Компані». Проаналізовано нарахування податкових платежів ТОВ «ЗС Компані» у 2021–2023 роках.

Здійснено дослідження особливостей податкового регулювання діяльності підприємств під час воєнного стану в Україні. Визначено вектори підвищення ефективності реалізації корпоративного податкового менеджменту в умовах поствоєнного розвитку України. Запропоновано напрями удосконалення корпоративного податкового менеджменту на ТОВ «ЗС Компані».

Ключові слова: корпоративний податковий менеджмент, оподаткування підприємств, вплив оподаткування, податок, податкове навантаження.

The summary

The final qualification work examines the theoretical and methodological principles of implementing corporate tax management, its importance in managing the financial and economic activities of the enterprise. The implementation of the corporate tax management of LLC "3C Company" was monitored. An assessment of the financial and property status of LLC "3C Company" for the years 2021–2023 is given. The impact of the tax burden on the activities of LLC "3C Company" was determined. The calculation of tax payments of LLC "3C Company" in 2021–2023 was analyzed. A study of the peculiarities of tax regulation of the activities of enterprises during the martial law in Ukraine was carried out. The vectors of increasing the effectiveness of the implementation of corporate tax management in the conditions of the post-war development of Ukraine are determined. Directions for improving corporate tax management at 3C Company LLC are proposed.

Keywords: corporate tax management, corporate taxation, impact of taxation, tax, tax burden.

ЗМІСТ

	ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1	ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОРПОРАТИВНОГО ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	7
	1.1. Сутність та значення корпоративного податкового менеджменту в управлінні фінансово-господарською діяльністю підприємства	7
	1.2. Особливості податкової оптимізації в корпоративному податковому менеджменті	10
	1.3. Характеристика податкового планування на підприємстві	13
	Висновки до розділу 1	16
РОЗДІЛ 2	МОНІТОРИНГ РЕАЛІЗАЦІЇ КОРПОРАТИВНОГО ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТОВ «ЗС КОМПАНІ» У 2021–2023 РОКАХ	18
	2.1. Оцінка фінансово-майнового стану ТОВ «ЗС Компані»	18
	2.2. Вплив податкового навантаження на діяльність ТОВ «ЗС Компані»	27
	2.3. Аналіз нарахування податкових платежів ТОВ «ЗС Компані»	31
	Висновки до розділу 2	35
РОЗДІЛ 3	ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОРПОРАТИВНОГО ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	36
	3.1. Виклики податкового регулювання діяльності підприємств під час воєнного стану в Україні	36
	3.2. Вектори підвищення ефективності реалізації корпоративного податкового менеджменту в умовах поствоєнного розвитку України	40
	3.3. Напрями удосконалення податкового менеджменту на ТОВ «ЗС Компані»	44
	Висновки до розділу 3	47
	ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	49
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53
	ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Одним із ключових факторів, що впливають на ефективність роботи підприємств, є податки. Податкова система значно формує виробничі витрати на всіх етапах розвитку бізнесу, а іноді визначає і його основні напрями. За таких умов підвищується значення податкового менеджменту як частини фінансового управління підприємницькими структурами. Однак постійні зміни в податковому законодавстві ускладнюють роботу підприємств, установ і організацій в Україні. Процес сплати податків і зборів є досить складним, що вимагає значних витрат часу та коштів для їх обчислення і подання звітності. Сучасні вимоги до підвищення ефективності управління податковими відносинами вимагають всебічного аналізу і запровадження корпоративного податкового менеджменту в практику управління підприємствами.

Аналіз наукових праць показує, що вагомий внесок у дослідження розвитку податкового менеджменту на різних рівнях управління внесли такі вчені, як В. Андрущенко, О. Безгубенко, О. Воронкова, О. Данілов, В. Дем'янишин, О. Десятнюк, О. Замасло, Ю. Іванов, Г. Ісаншина, Л. Карпов, А. Кізима, В. Кміть, А. Крисоватий, М. Крупка, А. Лаффер, Я. Литвиненко, І. Маринець, В. Плиса, В. Ревун, Д. Рікардо, А. Сміт, А. Соколовська, О. Тимченко, В. Федосов та інші. Водночас не всі аспекти цієї теми достатньо розкриті та обґрунтовані. Це, зокрема, стосується наукового впорядкування підходів до визначення економічної сутності, організації та функціонування корпоративного податкового менеджменту. В умовах активної корпоратизації та глобалізації економіки особливої уваги потребують методи оптимізації податкових режимів підприємств у межах чинного законодавства.

Мета і завдання дослідження. *Метою дослідження сучасних тенденцій в реалізації корпоративного податкового менеджменту та розробка пропозицій щодо його удосконалення на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «ЗС Компані».*

Для досягнення поставленої мети в дослідженні передбачено вирішення таких завдань:

- розглянути сутність та значення корпоративного податкового менеджменту в управлінні фінансово-господарською діяльністю підприємства;
- дослідити особливості податкової оптимізації в корпоративному податковому менеджменті;
- охарактеризувати податкове планування на підприємстві;
- провести оцінку фінансово-майнового стану ТОВ «ЗС Компані» за 2021–2023 роки;
- визначити вплив податкового навантаження на діяльність ТОВ «ЗС Компані»;
- проаналізувати нарахування податкових платежів ТОВ «ЗС Компані» у 2021–2023 роках;
- дослідити особливості податкового регулювання діяльності підприємств під час воєнного стану в Україні;
- визначити вектори підвищення ефективності реалізації корпоративного податкового менеджменту в умовах поствоєнного розвитку України;
- запропонувати напрями удосконалення податкового менеджменту на ТОВ «ЗС Компані».

Об'єктом дослідження є податковий менеджмент як система управлінської діяльності у сфері оподаткування.

Предметом дослідження є реалізація корпоративного податкового менеджменту в діяльності ТОВ «ЗС Компані».

Методи дослідження. Випускню кваліфікаційну роботу виконано з використанням загальнонаукових методів дослідження об'єкта та специфічних методів економічних досліджень, зокрема: методів аналізу, синтезу та узагальнення; методу індукції для визначення чинників впливу на податкове навантаження на підприємство; методу дедукції для дослідження взаємозв'язку методів та інструментів податкового впливу на діяльність підприємств; методу

групування, графічного, схематичного та табличного методів для наочного представлення результату проведеного дослідження.

Інформаційна база дослідження. Дослідження здійснювалось на основі теоретичних та методичних положень вітчизняних та зарубіжних науковців у сфері корпоративного податкового менеджменту. Інформаційною базою роботи є законодавчо-нормативні акти, інструктивні та методичні документи з питань оподаткування податкової та фінансової звітності Товариства з обмеженою відповідальністю «ЗС Компані», інтернет-ресурси, матеріали періодичних видань, інші довідково-інформаційні джерела.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у теоретичному обґрунтуванні та розробленні практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності корпоративного податкового менеджменту та загалом податкового впливу на діяльність підприємств в контексті активізації їх діяльності та покращення фінансово-майнового стану.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у можливості внесення запропонованих рекомендацій для ТОВ «ЗС Компані» та на розгляд у органи державної влади з метою стимулювання розвитку підприємницьких структур за рахунок податкового інструментарію.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано наукову статтю на тему «Податкове регулювання діяльності підприємств під час воєнного стану в Україні» (Збірник студентських наукових праць Чернівецького торговельно-економічного інституту ДТЕУ. Випуск XXXIV. Чернівці, 2024. С. 8–10).

Обсяг та структура випускної кваліфікаційної роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел. Основний текст роботи викладено на 52 сторінках, що містять 14 таблиць і 1 рисунок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОРПОРАТИВНОГО ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

1.1. Сутність та значення корпоративного податкового менеджменту в управлінні фінансово-господарською діяльністю підприємства

На сучасному етапі економічного розвитку в теорії та практиці податкових відносин утверджується думка, що податковий менеджмент спрямований на балансування прав платників податків і повноважень податкових органів, акцентуючи увагу на ефективності податкової системи. Основна мета податкового менеджменту – підвищення ефективності функціонування всієї податкової системи та стимулювання підприємницької активності. Як показує зарубіжний досвід, цей підхід є більш обґрунтованим з наукового погляду та прогресивнішим. Механізм податкового менеджменту включає аналіз функціонування системи оподаткування на підприємстві, виявлення її недоліків і розробку пропозицій для їх усунення.

В Україні за роки незалежності було створено податкову систему з основами цивілізованого управління: потужну податкову адміністрацію, систему ставок і законодавчу базу. Проте через формування системи методом проб і помилок досі не існує ефективного механізму її реалізації та повноцінного корпоративного податкового менеджменту.

Сутність економічного поняття «податковий менеджмент» відображається у його визначеннях, які розглядаються багатьма науковцями крізь призму загального поняття «менеджмент» – тобто як сукупність методів і прийомів, спрямованих на певний об'єкт. Так, Ю. Іванов, А. Крисоватий, А. Кізима та В. Карпова виділяють три аспекти податкового менеджменту: як систему управління податками, як певну категорію осіб, що займаються податковим управлінням, і як форму підприємництва. На їхню думку, державний податковий менеджмент охоплює систему законодавчих та

адміністративних органів, норми і правила, що регламентують податкові дії та передбачають відповідальність за їх порушення [39, с. 16-18].

На думку В. Маринця, податковий менеджмент – це система принципів і методів ухвалення управлінських рішень щодо вибору податкової системи, розрахунку податкових платежів і постійного контролю за їх виконанням, будучи частиною податкової політики на рівні держави, регіону, галузі, підприємства і громадянина [53, с. 8].

О. Безгубенко та Л. Безгубенко вважають, що податковий менеджмент слід розглядати як систему методів цілеспрямованого впливу, що, з одного боку, забезпечує формування централізованих фондів держави, а з іншого – створює сприятливі умови для розвитку економічної діяльності та регулювання соціально-економічних відносин [12, с. 99].

В цілому визначення податкового менеджменту відображають його основні функції і цілі, особливо стосовно державного рівня. Водночас сутність податкового менеджменту можна визначити як процес організації адміністрування податків і зборів контролюючими органами (державний податковий менеджмент) та обчислення і сплати податків платниками (корпоративний податковий менеджмент).

На думку О. Безгубенко та Л. Безгубенко, державний податковий менеджмент передбачає систему законодавчих, виконавчих і адміністративних органів у сфері оподаткування та норми, що регламентують податкову діяльність та відповідальність за порушення. Він спрямований на забезпечення ефективної податкової політики, яка задовольняє фінансові потреби держави, але водночас не є надмірно обтяжливою для платників [12, с. 100].

Корпоративний податковий менеджмент зосереджений на формуванні податкової політики підприємства відповідно до його економічної стратегії з метою максимізації прибутку та оптимізації податкових платежів.

Водночас ряд авторів відзначають, що дослідження корпоративного податкового менеджменту часто зводиться до податкового планування, що обмежує його сферу дії [39, с. 9]. О. Десятинюк визначає корпоративний

податковий менеджмент як управління процесом обчислення та сплати податкових зобов'язань підприємством, що відображає податкову політику компанії [27, с. 68].

Корпоративний податковий менеджмент включає управлінські рішення, спрямовані на розвиток фінансового потенціалу суб'єктів господарювання і підвищення їхньої ефективності. Його головна мета – через оптимізацію податків сприяти зростанню чистого прибутку в межах існуючого податкового середовища та ринкових умов. Корпоративний податковий менеджмент як частина управлінської системи виконує функції планування, регулювання, координації, мотивації і контролю податкових облікових систем для досягнення максимізації прибутку.

Планування – це перша функція, яка включає заходи стратегічного та поточного характеру. Основне завдання стратегічного планування – обрати форму податкової політики підприємства, спираючись на аналіз бізнес-планів, бюджету, організаційно-правової структури тощо.

Реалізація функції організації системи обліку передбачає створення податкового підрозділу, його ресурсне та методичне забезпечення.

Функція контролю базується на порівнянні фактичних показників з установленими стандартами, виявленні недоліків і їхньому усуненні. Податковий контроль пов'язує теоретичні стандарти з фактичними результатами.

Аналіз підходів до розвитку корпоративного податкового менеджменту в Україні (зокрема, праці Г. Кравчука [49] та Д. Деми [23]) виділяє такі напрями розвитку податкового менеджменту на рівні підприємства: оптимізація податкових зобов'язань, організація бухгалтерського і податкового обліку, оптимальне розміщення активів, формування облікової політики для мінімізації податкових витрат, а також розробка систем контролю над нормативними витратами.

На основі цього підходу корпоративний податковий менеджмент дає змогу раціонально використовувати фінансові ресурси підприємства,

спрямовуючи їх як на сплату податків, так і на розвиток бізнесу. Проте, наявність підрозділу з податкового планування залежить від фінансових можливостей підприємства. Багато суб'єктів бізнесу через брак ресурсів не можуть дозволити організацію такої служби, що ускладнює оптимізацію податкових платежів.

Для великих підприємств доцільно створювати спеціальні відділи податкового планування, що включають фінансистів, бухгалтерів та юристів для оцінки ефективності схем податкового планування та їх відповідності законодавству. При відсутності такого відділу реалізація схем оптимізації може здійснюватися за участі керівника, юриста та бухгалтера. Дослідження реалізації корпоративного податкового менеджменту, на які звертають увагу О. Дубовик [28] та Г. Ісаншина [40], виділяє кілька рівнів процесу, що вимагають різних знань: вивчення податкового законодавства, оптимальне планування податкових платежів і мінімізація податкових витрат законними методами.

Таким чином, узагальнюючи бачення науковців, сформулюємо корпоративний податковий менеджмент як сукупність методів управління податковою діяльністю, спрямованих на оптимізацію податкових зобов'язань та збільшення прибутковості діяльності підприємства. Як складник фінансового менеджменту, він дозволяє передбачати податкові потреби та реалізовувати стратегії з мінімізації податкових платежів у межах податкової політики.

1.2. Особливості податкової оптимізації в корпоративному податковому менеджменті

Перший міністр короля Франції Людовика XIV Жан-Батист Кольбер ще у XVI ст. так визначив сутність оподаткування: «общипати гусака, одержуючи максимум пір'я при мінімальному його шипінні» [50, с. 68]. Натомість для платника податків найкращий податок – це найменший податок. В цьому полягає суперечність податкових відносин між платником податків та державою. Перший прагне якомога менше віддати власного прибутку державі,

натомість потреби держави можуть бути невичерпаними. Саме тому платник податків завжди шукає способи мінімізувати свої податкові зобов'язання. Виділяють такі 2 основні категорії можливостей зменшення податкових зобов'язань перед бюджетами та державними цільовими фондами:

- 1) легальні способи зменшення податкових платежів або мінімізація податкових платежів законним способом – оптимізація оподаткування;
- 2) податкові правопорушення – ухилення від оподаткування.

Податкова оптимізація в корпоративному податковому менеджменті – це комплекс організаційних заходів, що проводяться підприємствами з дотриманням вимог законодавства та включають вибір часу, місця, виду діяльності, а також організацію договірних відносин для збільшення грошових потоків підприємства шляхом зниження податкових витрат. Основу податкової оптимізації складають аналіз змін у податковій політиці, вивчення чинного законодавства та оцінка правомірності господарських операцій, які можуть зменшити податкові витрати.

Податкова оптимізація передбачає легальне зниження податкових зобов'язань завдяки правомірним діям платників податків, що дозволяє використовувати всі встановлені законодавством пільги, інші законні методи та прийоми з урахуванням державних інтересів.

Слід розрізняти поняття «оптимізація» і «мінімізація» податків. Мінімізація охоплює усі можливі шляхи зниження податкових зобов'язань, у тому числі ухилення від сплати податків, тому є більш широким поняттям. Податкова оптимізація передбачає використання прогалин у законодавстві або вибір між альтернативними системами оподаткування (наприклад, загальна чи спрощена система).

Податкова оптимізація – це легальна діяльність, орієнтована на пошук найкращого способу проведення фінансово-господарських операцій, враховуючи не лише мінімізацію податків, а й податкові ризики та відповідальність. Незаконні дії не можна розглядати як податкову оптимізацію.

Роль податкової оптимізації має різні аспекти для підприємств і держави. Для підприємств податкова оптимізація позитивно впливає на їх фінансові ресурси, сприяючи розширенню діяльності, особливо в умовах кризи, коли потреба в додаткових ресурсах є критичною. З боку держави податкова оптимізація може зменшувати податкові бази, скорочуючи бюджетні надходження. Однак застосування легальних схем може сприяти детінізації бізнесу, що в довгостроковій перспективі позитивно вплине на бюджетні доходи. Завданням податкової політики держави є створення умов для легальної оптимізації податкового навантаження, що дозволить підтримувати стабільний рівень надходжень до бюджету.

Можна виділити такі основні методи податкової оптимізації [18, с. 99]:

1. Податкове планування. Підприємство використовує різні стратегії для зниження податкових витрат за рахунок правильного вибору часу, місця і форми виконання операцій, враховуючи специфіку податкового законодавства. Податкове планування включає як стратегічне планування (на довгострокову перспективу), так і поточне (на поточний звітний період).

2. Вибір організаційно-правової форми бізнесу. Вибір форми підприємства (наприклад, ТОВ, ПП, акціонерне товариство тощо) з урахуванням особливостей оподаткування кожного варіанту допомагає знизити податкове навантаження. Деякі форми підприємництва мають особливі податкові пільги або спрощені системи обліку.

3. Використання спеціальних режимів оподаткування. Застосування спрощеної системи оподаткування або спеціальних податкових режимів, якщо це передбачено законодавством. Наприклад, використання єдиного податку замість загальної системи може бути вигіднішим для малого або середнього бізнесу.

4. Використання податкових пільг і відрахувань. Максимальне використання всіх пільг та відрахувань, передбачених законодавством для певних видів діяльності чи операцій. Наприклад, зниження податкової бази за

рахунок витрат на інновації, екологічні ініціативи або витрат на соціальні програми.

5. Перенесення податкового зобов'язання у часі. Вибір оптимального часу для здійснення певних господарських операцій, щоб перенести нарахування податку на наступний звітний період. Наприклад, укладення договорів наприкінці звітного періоду для відстрочення сплати податку на наступний період.

6. Оптимізація ПДВ. Управління податковим кредитом і зобов'язаннями щодо ПДВ. Наприклад, використання пільг по ПДВ на певні операції або зниження податкових витрат через імпорт і експорт продукції, на яку застосовуються спеціальні ставки ПДВ.

7. Аналіз договірних відносин. Вибір оптимальних умов договорів із контрагентами з урахуванням податкових наслідків. Це може стосуватися вибору валюти контракту, форми розрахунків, умов оплати і способу доставки товару, які можуть впливати на розмір податкових зобов'язань.

8. Реінвестування прибутку. Використання прибутку підприємства для реінвестування в проекти, що можуть бути звільнені від оподаткування або підлягати податковим пільгам. Це дозволяє зменшити податкову базу і спрямувати кошти на розвиток підприємства.

9. Оцінка і мінімізація податкових ризиків. Підприємство здійснює комплексну оцінку податкових ризиків, які можуть виникнути внаслідок певних операцій або методів ведення бізнесу. Це дозволяє уникати можливих штрафних санкцій і додаткових витрат, пов'язаних із порушенням податкових вимог.

1.3. Характеристика податкового планування на підприємстві

Серед методів оптимізації податкового навантаження важливе місце посідає податкове планування, яке використовують як інструмент зниження податкового навантаження на основі чинного законодавства без незаконного ухилення.

Для підприємств основним рушієм податкового планування є прагнення мінімізувати податкові відрахування, зменшуючи обсяги платежів до бюджету. З іншого боку, держава зацікавлена у збільшенні надходжень до бюджету, з метою максимізації податкових потоків. Оптимальний баланс цих протилежних цілей – це процес довгострокового узгодження інтересів між платниками податків і державою.

Як зазначає О. Кірдіна [43], податкове планування є частиною фінансово-господарської діяльності як для фізичних осіб, так і для підприємств, і поділяється на індивідуальне (застосовне до сімей і некорпоративного сектора) та корпоративне. На думку автора, яку ми підтримуємо, основне завдання податкового планування полягає в максимізації доходу через зниження податкових витрат. Плануючи податкові наслідки, важливо знати, коли, куди, як і скільки податків потрібно сплатити, а також розуміти, які способи допоможуть уникнути переплат, збільшити доходи легальними методами, залишаючись при цьому в межах етичних стандартів бізнесу.

Відповідно до міжнародної фінансової практики, податкове планування у вузькому розумінні — це законний спосіб уникнення надмірного податкового навантаження за допомогою податкових пільг і методів зниження зобов'язань, передбачених законом. Серед вітчизняних науковців погляди на податкове планування різняться, і теоретична концептуалізація здійснюється у двох напрямках.

Перший напрямок розглядає податкове планування як важливий етап управлінської політики підприємства, спрямований на прогнозування сум податкових платежів на майбутній період та розробку графіка їх сплати — так званого податкового календаря. Важливо розрізняти «податкове планування» та «планування податкових платежів»: перше передбачає можливість вибору між різними схемами оподаткування на різних стадіях розвитку малого підприємства, тоді як друге є механічним процесом обчислення податкових зобов'язань і їхньої сплати згідно з вимогами закону [64, с. 99].

Другий підхід до податкового планування визначає його як основу формування податкової політики підприємства. Він передбачає вибір між різними варіантами фінансово-господарської діяльності та розміщення активів для досягнення мінімального рівня оподаткування, а також обрання відповідної схеми оподаткування, яка відповідає мікроекономічному середовищу й фінансовим інтересам платника.

Податкове планування – це складова податкової політики підприємства, що полягає в аналізі податкових альтернатив і розробці на їхній основі легальних, планових дій, спрямованих на оптимізацію податкових зобов'язань у поточних і майбутніх періодах з метою підвищення ефективності діяльності підприємства.

По-перше, податкове планування, як частина фінансового менеджменту, займає специфічне місце, оскільки податки мають вплив на всі аспекти управління фінансами. По-друге, податкові відносини виникають на перерозподільчій стадії відтворювального процесу і є завершальною ланкою прийняття будь-якого підприємницького рішення. Тому податкове планування має обмежену самостійність, виявляючись лише в процесі здійснення окремих видів діяльності та ухвалення рішень. Впливаючи на ухвалення управлінських рішень, податкове планування сприяє підвищенню ефективності фінансово-господарської діяльності організацій. По-третє, податкова економія дозволяє збільшити фінансові ресурси підприємства, а кінцева мета податкового планування – не тільки оптимізація податків, але й зміцнення фінансової стійкості, що допомагає досягти основних цілей бізнесу.

Інструменти податкового планування – це податкове бюджетування, використання податкових пільг та інших законних способів мінімізації податків, реалізація податкової політики та організація податкового обліку. Якщо податкова оптимізація є метою податкового менеджменту, то податкове планування – це сукупність методів і засобів для досягнення цієї мети.

Основні принципи податкового планування включають: урахування напрямків податкової та інвестиційної політики держави; розробку облікової

політики з урахуванням податкових наслідків; використання встановлених пільг та звільнень від податків; оцінку можливостей відстрочення і розстрочення сплати податків, використання податкових кредитів.

Етапи корпоративного податкового планування: вибір виду економічної діяльності підприємства і контрагентів; аналіз податкових умов у різних регіонах; вибір організаційно-правової форми; аналіз потенційної бази оподаткування і можливостей її зменшення за рахунок пільг; вивчення податкових пільг, наданих законодавством; аналіз договірних відносин з контрагентами; оцінка відповідальності за можливі податкові порушення; приведення обліку у відповідність до норм; складання податкового календаря і контроль за його виконанням; аналіз ефективності використання активів для запобігання переплатам; прогнозування податкових платежів, пов'язаних із діяльністю; оцінка ефективності податкового планування.

Податкове планування включає як стратегічне планування (на довгострокову перспективу), так і поточне (на поточний звітний період). Правильно організоване податкове планування дозволяє підприємствам зберегти частину прибутку для подальших інвестицій.

Висновки до розділу 1

Корпоративний податковий менеджмент – це сукупність методів управління податковою діяльністю, спрямованих на оптимізацію податкових зобов'язань та збільшення прибутковості діяльності підприємства. Сферою застосування корпоративного податкового менеджменту є розробка податкової політики підприємства залежно від його економічної стратегії та напрямів діяльності, а також визначення такої системи податків, яка б дозволяла отримувати найбільші прибутки при оптимальності податкових платежів до бюджетів всіх рівнів.

Корпоративний податковий менеджмент як частина управлінської системи виконує функції планування, регулювання, координації, мотивації і контролю податкових облікових систем для досягнення максимізації прибутку.

Податкова оптимізація в корпоративному податковому менеджменті – це комплекс організаційних заходів, що проводяться підприємствами з дотриманням вимог законодавства та включають вибір часу, місця, виду діяльності, а також організацію договірних відносин для збільшення грошових потоків підприємства шляхом зниження податкових витрат. Можна виділити такі основні методи податкової оптимізації: податкове планування; вибір організаційно-правової форми бізнесу; використання спеціальних режимів оподаткування; використання податкових пільг; оптимізація ПДВ через управління податковим кредитом і зобов'язаннями щодо ПДВ; аналіз договірних відносин через вибір оптимальних умов договорів із контрагентами з урахуванням податкових наслідків; реінвестування прибутку в проєкти, що можуть бути звільнені від оподаткування; оцінка і мінімізація податкових ризиків.

Податкове планування – це складова податкової політики підприємства, що полягає в аналізі податкових альтернатив і розробці на їхній основі легальних, планових дій, спрямованих на оптимізацію податкових зобов'язань у поточних і майбутніх періодах з метою підвищення ефективності діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 2

МОНІТОРИНГ РЕАЛІЗАЦІЇ КОРПОРАТИВНОГО ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТОВ «ЗС КОМПАНІ» У 2021–2023 РОКАХ

2.1.Оцінка фінансово-майнового стану ТОВ «ЗС Компані»

Товариство з обмеженою відповідальністю «ЗС Компані» (ТОВ «ЗС Компані») є підприємством, яке займається деревообробкою. За допомогою аналізу фінансового стану підприємства виявляється стан використання фінансових ресурсів, їх розміщення, а також виявляються резерви поліпшення господарської діяльності, що дає можливість позитивно впливати на раціональне використання фінансових ресурсів, визначення показників податкового тиску дає можливість сформулювати висновки щодо ефективності ведення податкової політики.

З метою ознайомлення із загальним фінансовим станом ТОВ «ЗС Компані» варто здійснити загальне оцінювання динаміки активів підприємства, яке здійснюється способом зіставлення темпів приросту активів з темпами фінансових результатів (табл. 2.1, дод. А, Б).

Таблиця 2.1

Динаміка активів та фінансових результатів ТОВ «ЗС Компані» за 2021- 2023 роки

Показник	Тис. грн.			Темп приросту, зменшення %		
	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021
Величина активів підприємства	3421,2	3350,1	4360,1	-0,02	+30,1	+27,4
Чистий дохід від реалізації	28414,9	28025,5	41691,0	-0,01	+48,8	+46,7

У 2022 році порівняно з 2021 роком величина активів товариства зменшилася на 0,02%. У 2023 році порівняно з 2022 роком величина активів

зросла на 30,1%, чистого доходу від реалізації збільшилось на 48,8%. Загалом у 2023 році активи в порівнянні з показником 2021 року збільшилися на 27,4%.

Чистий дохід підприємства також незначно зменшився у 2022 році – на 0,01%, проте вже у 2023 році збільшився на 48,8%. Така динаміка свідчить про підвищення ефективності роботи підприємства.

Наступним етапом аналізу ефективності функціонування підприємства є дослідження структури активів і пасивів ТОВ «ЗС Компані» (табл. 2.2, дод. А, Б).

Таблиця 2.2

Склад та структура активів ТОВ «ЗС Компані» за 2021-2023 роки

тис. грн.

Показники	Період (на кінець року)						Приріст питомої ваги, %		
	2021		2022		2023				
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021
Необоротні активи	10,8	0,3	7,5	0,2	4,3	0,1	-0,1	-0,1	-0,2
Оборотні активи	3410,4	99,7	3342,6	99,8	4355,8	99,9	0,1	0,1	0,2
Разом активів	3421,2	100,0	3350,1	100,0	4360,1	100,0	X	X	X

Дані таблиці 2.2 показують, що оборотні активи займають 99,7 %, 99,8% та 99,9 % у загальній вартості майна ТОВ «ЗС Компані», відповідно на кінець 2021-2023 років. Крім цього, структурний аналіз майна ТОВ «ЗС Компані» показав зменшення питомої ваги необоротних активів та, відповідно, збільшення частки оборотних активів підприємства у 2023 році на 0,1 %.

Що стосується 2022 року, то по підприємству відбулося зростання частки оборотних активів у загальній вартості майна ТОВ «ЗС Компані» на 0,1 %. Зазначені структурні зрушення у складі активів ТОВ «ЗС Компані» були свідченням того, що на даному підприємстві основні засоби не є значною частиною активів.

Проаналізуємо для базового підприємства динаміку та структуру оборотних коштів за 2021 – 2023 роки (дод. А, Б, табл. 2.3 та 2.4). Як бачимо з таблиці за 2022 рік сума оборотних активів зменшилась на 2%, та у 2023 зросла на 30,3%.

Таблиця 2.3

**Аналіз динаміки оборотних коштів ТОВ «ЗС Компані»
за 2021– 2023 роки**

тис. грн.

Показник	Станом на кінець року			Відхилення		Темп приросту, %	
	2021	2022	2023	за 2022 рік	за 2023 рік	за 2022 рік	за 2023 рік
Запаси	3079,6	3075,7	3765	-3,9	+689,3	-0,1	22,4
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	279,3	227,5	373,5	-51,8	+146,0	-18,5	64,2
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом, в т.ч.:	0,5	4,5	49,7	+4,0	+45,2	800,0	1004,4
-з податку на прибуток	0	0	49,7	0	+49,7	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	0	0	0,9	0	+0,9	0	0
Грошові кошти та їх еквіваленти	51	34,9	166,7	-16,1	+131,8	-31,6	377,7
Всього оборотних активів	3410,4	3342,6	4355,8	-67,8	+1013,2	-2,0	30,3

Значне зростання в 2023 році було забезпечено значним збільшенням за статтями: товарної дебіторської заборгованості – на 146 тис. грн. (темп росту 64,2%); запасів – на 689,3 тис. грн. (22,4%); дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом – на 45,2 тис. грн. (темп росту 1004,4%); грошові кошти та їх еквіваленти – на 131,8 тис. грн. (темп росту 377,7%) та ін.

Переважна частка в структурі поточних активів на початок періоду дослідження та на кінець належала запасам: 90,3% та 86,4%, відповідно. Друге

місце займає товарна дебіторську заборгованість – 8,2% на 8,6% на 2021 та 2023 рік. Протягом 2023 року значно підвищилась питома вага грошових коштів та їх еквівалентів (з 1,5% на 2021 рік до 3,8% на 2023). Всі складові поточних активів підприємства збільшили свою частку, крім запасів, які складають на кінець періоду дослідження 86,4% оборотних активів.

Таблиця 2.4

**Аналіз структури оборотних коштів ТОВ «ЗС Компані»
за 2021 – 2023 роки**

тис. грн.

Показник	Станом на кінець року						Відхилення питомої ваги, %	
	2021		2022		2023		за 2022 рік	за 2023 рік
	тис. грн.	пит. вага, %	тис. грн.	пит. вага, %	тис. грн.	пит. вага, %		
Запаси	3079,6	90,3	3075,7	92,0	3765	86,4	+1,7	-5,6
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	279,3	8,2	227,5	6,8	373,5	8,6	-1,4	+1,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом всього, в т.ч.:	0,5	0,0	4,5	0,1	49,7	1,1	+0,1	+1,0
-з податку на прибуток	0	0,0	0	0,0	49,7	1,1	0,0	+1,1
Інша поточна дебіторська заборгованість	0	0,0	0	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0
Грошові кошти та їх еквіваленти	51	1,5	34,9	1,0	166,7	3,8	-0,5	+2,8
Інші оборотні активи	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0,0
Всього оборотних активів	3410,4	100,0	3342,6	100,0	4355,8	100,0	x	x

Діяльність підприємства в умовах ринкової економіки будь-якої форми власності, організаційно-правового статусу і галузевої спрямованості безпосередньо залежить від фінансового капіталу та його структури. Проаналізуємо власний капітал ТОВ «ЗС Компані» за допомогою прийомів горизонтального та вертикального аналізу (табл. 2.5, 2.6, дод. А, Б, В).

Таблиця 2.5

**Аналіз динаміки власного капіталу ТОВ «ЗС Компані»
за 2021 – 2023 роки**

тис. грн.

Показник	Станом на кінець року			Відхилення		Темп приросту, %	
	2021	2022	2023	за 2022 рік	за 2023 рік	за 2022 рік	за 2023 рік
Статутний капітал	250,00	250,00	250,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Додатковий капітал	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1697,40	1698,00	2776,80	0,60	1078,80	0,04	63,53
Разом власного капіталу	2009,90	2010,50	3089,30	0,60	1078,80	0,03	53,66

Динаміка власного капіталу товариства свідчить про спрямованість підприємства на підвищення фінансової незалежності підприємства. Так, власний капітал протягом останнього року суттєво збільшився, сягнувши в 2023 році 3089,3 тис. грн., що на 53,66 % більше ніж 2022 року. Причиною цього стало зростання нерозподіленого прибутку на 63,53% у 2023 році порівняно з 2022 р.

Проаналізуємо структуру власного капіталу підприємства, сформованого під впливом зазначених змін (табл. 2.6). Аналіз структури власного капіталу показав, що переважна частка в ньому належить нерозподіленому прибутку,

друге місце – за статутним капіталом. Загалом тенденції та стан власного капіталу за два роки у підсумку були негативними, стан управління власним капіталом слід вважати незадовільним.

Таблиця 2.6

**Аналіз структури власного капіталу ТОВ «ЗС Компані»
за 2021 – 2023 роки**

тис. грн.

Показник	Станом на кінець року			Питома вага, %			Відхилення питомої ваги, %	
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	за 2022 рік	за 2023 рік
Статутний капітал	250,0	250,0	250,0	12,4	12,4	8,1	0,0	-4,3
Інший додатковий капітал	62,5	62,5	62,5	3,1	3,1	2,0	0,0	0,0
Нерозподілений прибуток	1697,4	1698,0	2776,8	84,5	84,5	89,9	0,0	+5,4
Разом власного капіталу	2009,9	2010,5	3089,3	100,0	100,0	100,0	х	х

За допомогою розділу «Власний капітал» пасиву балансу проаналізуємо внутрішні причини змін у власному капіталі. Оформимо у вигляді наступної таблиці. На підприємстві залучені кошти представлені виключно кредиторською заборгованістю та поточними зобов'язаннями за розрахунками. Розрахунки засвідчують, що розмір залучених коштів за два останніх роки не суттєво змінився – зріс з 1411,3 тис. грн. до 1270,8 тис. грн.

У 2022 році значно зменшилась кредиторська заборгованість за товари роботи, послуги – на 81,5%, та поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом зменшились на суму 48,7 тис. грн., або на 37,2% від їх рівня 2021 року та збільшились короткострокові кредити банків на 604,9 тис. грн., тобто зросли на 118,6%. У 2023 році значно збільшилась кредиторська заборгованість за товари роботи, послуги – на 423,5%, а поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом зменшились на суму 60 тис. грн., або на 63% від їх рівня 2022 року

та зменшились короткострокові кредити банків на 614,9 тис. грн., тобто зменшились на 55,2%.

Таблиця 2.7

Аналіз динаміки залучених коштів ТОВ «ЗС Компані»

за 2021 – 2023 роки

тис. грн.

Показник	Станом на кінець року			Відхилення		Темп приросту, %	
	2021	2022	2023	за 2022 рік	за 2023 рік	за 2022 рік	за 2023 рік
Поточні зобов'язання:	1411,3	1339,6	1270,8	-71,7	-68,8	-5,1	-5,1
– кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	770,4	142,5	746,0	-627,9	603,5	-81,5	423,5
– поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом	130,9	82,2	24,8	-48,7	-57,4	-37,2	-69,8
– інші поточні зобов'язання	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Короткострокові кредити банків	510,0	1114,9	500,0	604,9	-614,9	118,6	-55,2

Таким чином, політика управління позичковим капіталом «ЗС Компані» зводиться переважно до управління боргами за товари, роботи, послуги, підприємству слід вивчити можливості використання й інших видів запозичень.

На підприємстві майно складається з необоротних та оборотних активів, витрати майбутніх періодів відсутні протягом всього періоду дослідження. Таблиця 2.8. показує (дод. Б), що активи підприємства протягом трьох років мали різноспрямовані тенденції 2021 рік характеризується зростанням необоротних активів на 2,9% та зменшенням оборотних активів на 21,9% та 2023 рік характеризувався зменшенням на 42,7% необоротних активів та зростанням оборотних активів на 30,3%. Слід відмітити втрачання позицій необоротним капіталом.

Таблиця 2.8

Аналіз динаміки майна ТОВ «ЗС Компані» у 2021 – 2023 роках

тис. грн.

Показник	Станом на кінець року				Відхилення			Темп приросту, %		
	2020	2021	2022	2023	за 2021 рік	за 2022 рік	за 2023 рік	за 2021 рік	за 2022 рік	за 2023 рік
Необоротні активи	10,5	10,8	7,5	4,3	0,3	-3,3	-3,2	+2,9	-30,6	-42,7
Оборотні активи	4368,4	3410,4	3342,6	4355,8	-958	-67,8	1013,2	-21,9	-2,0	+30,3
Баланс	4378,9	3421,2	3350,1	4360,1	-957,7	-71,1	1010,0	-21,9	-2,1	+30,1

Ліквідність підприємства – це його здатність перетворити свої активи в кошти платежу для погашення короткострокових зобов'язань. Оцінку ліквідності підприємства виконують за допомогою системи фінансових коефіцієнтів, які дозволяють зіставити вартість поточних активів, що мають різний ступінь ліквідності, із сумою поточних зобов'язань (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Аналіз показників ліквідності ТОВ «ЗС Компані» у 2021 – 2023 роках

Коефіцієнт	Станом на кінець року				Відхилення		Нормативне значення
	2020	2021	2022	2023	за 2022 рік	за 2023 рік	
Поточної ліквідності	0,16	0,23	0,20	0,46	-0,03	0,26	>1
Загальної ліквідності	2,84	2,42	2,50	3,43	0,08	0,93	1,5 - 2,5
Абсолютної ліквідності	0,02	0,04	0,03	0,13	-0,01	0,10	0,2 - 0,35

Розраховані коефіцієнти показали незадовільний рівень ліквідності за показниками: коефіцієнт поточної ліквідності та абсолютної ліквідності, та як бачимо з таблиці ситуація з 2020 року значно покращилася: коефіцієнт поточної ліквідності з 2020 року – 0,16 зріс до 0,46 у 2023 році, а коефіцієнт абсолютної ліквідності зріс з 0,02 у 2020 році до 0,13 у 2023 році.

Коефіцієнт загальної ліквідності характеризує здатність підприємства забезпечити свої короткострокові зобов'язання з найбільше легко реалізованої частини активів – оборотних коштів. Цей коефіцієнт дає найбільш загальну оцінку ліквідності активів. Нормальним значенням даного коефіцієнта вважається 1,5-2,5, але не менше 1. Перевищення даної норми означає, що підприємство в повній мірі може забезпечувати свої короткострокові зобов'язання.

Підприємство також є зовсім нестійким фінансово (табл. 2.10). Аналіз джерел фінансування оборотних активів засвідчив на підприємстві низький рівень власного капіталу, причиною чого є низькі значення показників. Розраховані ж в таблиці 2.10 показники мають неадекватні значення через низькі величини власного капіталу, які приймають участь у більшості розрахунків.

Таблиця 2.10

Аналіз показників фінансової стійкості ТОВ «ЗС Компані» у 2021 – 2023 роках

Коефіцієнт	Станом на кінець року			Відхилення		Нормативне значення
	2021	2022	2023	за 2022 рік	за 2023 рік	
Автономії	0,07	0,07	0,06	0,0	-0,01	0,5
Залежності	13,68	13,40	17,44	-0,28	4,04	0,5
Маневрування	0,07	0,07	0,06	0,0	-0,01	0,5
Забезпеченості власними оборот. коштами	1,11	1,09	1,16	-0,02	0,07	0,6 - 0,8

Отже, ТОВ «ЗС Компані» має незадовільний фінансовий стан, та з врахуванням коефіцієнту забезпеченості власними оборотними коштами можна прослідкувати, якою мірою матеріальні запаси покриті власними коштами і не потребують залучення позикових. За умови перевищення нормативного значення коефіцієнту, прослідковується нестача запасів для проведення нормальної діяльності підприємства, що не свідчить про стійкий фінансовий

стан. Розрахунок коефіцієнта автономії показав, що діяльність підприємства значно залежність від зовнішніх джерел фінансування, що є негативним.

2.2. Вплив податкового навантаження на діяльність ТОВ «ЗС Компані»

Розмір чистого прибутку підприємства значною мірою залежить від податкових виплат, адже незалежно від джерела та етапу здійснення таких платежів вони зменшують прибуток, що залишається у розпорядженні підприємства. Тому кожне підприємство повинно максимально використовувати законні способи мінімізації податкових платежів для збільшення чистого прибутку та фінансових ресурсів, які сприятимуть зростанню операційної діяльності.

Узагальнюючий показник, що оцінює тягар податків, – це податкове навантаження, яке обчислюється як відношення суми всіх податкових платежів до обсягу сукупного національного продукту. На мікрорівні найчастіше застосовується метод оцінки податкового навантаження, який порівнює загальну суму податків із виручкою від реалізації. Податкове навантаження також може оцінюватися за кількістю податків і обов'язкових платежів, їх структурою, механізмом збору і показником навантаження на підприємство [34].

Методів єдиного визначення й розрахунку податкового навантаження не існує, але у вітчизняній і міжнародній практиці контролюючі органи часто використовують показник податкового навантаження (Пн), що обчислюється як відношення всіх сплачених податків до виручки. Цей метод рекомендований Державною податковою службою України [26, с. 109].

Тобто, за цим підходом податкове навантаження розраховується таким чином:

$$Пн = Ппл/V*100 \quad (2.1)$$

де Пн – податкове навантаження,

Ппл. – сума податкових платежів,

В – виручка від реалізації.

Коефіцієнт ефективності оподаткування дозволяє отримати найбільш узагальнену характеристику вибраної податкової політики підприємства, показуючи як співвідносяться між собою показники чистого прибутку та загальної суми податкових платежів. Розрахунок цього показника здійснюється по наступній формулі:

$$KE_{оп} = ЧП/Ппл \quad (2.2)$$

де $KE_{оп}$ – коефіцієнт ефективності оподаткування операційної діяльності підприємства,

ЧП - сума чистого прибутку підприємства,

Ппл - загальна сума податкових платежів.

Коефіцієнт податкомісткості реалізації товару дозволяє визначити загальну суму податкових платежів, що припадають на одиницю обсягу реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг). Розрахунок цього показника здійснюється по формулі:

$$КПм = Ппл/В \quad (2.3)$$

де $КПм$ - податкомісткості реалізації товару,

Ппл. – сума податкових платежів,

В– виручка від реалізації.

Показник податкового податкового навантаження, визначений на основі запропонованих формул може бути використано як для оцінки інтегрованого впливу податків на діяльність підприємств, так і для аналізу доцільності застосування шляхів раціонального вибору, тобто розроблення напрямків оптимізації податкових платежів.

Для проведення ефективного аналізу отриманого показника податкового тиску необхідно визначити та інтерпретувати можливі граничні значення цього показника. За даними податкової адміністрації показники податкового навантаження можуть вимагати податкового планування в разі їх коливання від 10 до 50 відсотків (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

**Оцінка необхідності податкового планування на підприємстві за
різних значень податкового навантаження [25, с. 37]**

Податкове навантаження	Потреба в податковому плануванні	Процедури податкового планування
10 – 15%	Потреба мінімальна, разові заходи	– дотримання правил ведення бухгалтерського й податкового обліку, використання наданих законодавством податкових пільг – консультування в разі потреби із зовнішнім податковим консультантом (наприклад, аудитором)
15 – 35%	Планування необхідне, регулярні заходи	– необхідність податкового планування як складника загальної системи фінансового управління й контролю, здійснення спеціальної підготовки (планування) схем типових, масштабних і довгострокових контрактів; – підбір та підготовка спеціального персоналу, здійснення контролю й управління з боку фінансового менеджера; – укладання угоди з аудиторською фірмою щодо абонентського обслуговування
35 – 50%	Планування життєво необхідне, щоденні заходи.	– необхідність податкового планування як найважливішого елементу поточної діяльності підприємства; – підбір спеціально підготовленого персоналу та організація тісної взаємодії з усіма підрозділами підприємства, здійснення контролю співвласниками або адміністрацією; – необхідність постійної співпраці із зовнішнім податковим консультантом (аудиторською фірмою); – розробка спеціальної програми розвитку, здійснення податкового аналізу та експертизи будь-яких організаційних, юридичних або фінансових заходів податковими консультантами
Понад 50%	-	нагальна потреба у зміні сфери діяльності або податкової юрисдикції

При розрахунку податкового навантаження за запропонованою методикою можна отримати різні значення цього показника, залежно від особливостей фінансових даних підприємства. Важливо відзначити, що у разі збиткової діяльності значення податкового навантаження не завжди обумовлене податковим тиском, а може залежати від інших чинників, які впливають на фінансовий стан підприємства. У випадку, якщо при такому податковому навантаженні підприємство отримує прибуток, його зниження збільшує чистий прибуток.

Якщо ж податкове навантаження перевищує 100%, це вказує на збиткову діяльність підприємства, обумовлену високими податками. Водночас від'ємне значення податкового навантаження свідчить про те, що підприємство не в змозі покривати податкові зобов'язання з власних ресурсів, що негативно позначається на його економічній діяльності. Застосовуючи цю систему, спочатку проаналізуємо, в якому з трьох років, що досліджуються, існуюча податкова система була найбільш сприятливою для ТОВ «ЗС Компані». Для цього на підставі річної податкової звітності проаналізуємо динаміку показників податкового навантаження (табл.2.12).

Таблиця 2.12

**Динаміка показників податкового навантаження на ТОВ «ЗС Компані»
за 2021-2023 роки**

тис. грн.

Показник	Роки			Відхилення					
				Абсолютне			Відносне, %		
	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2023 / 2021
Чистий дохід від реалізації продукції	28415,4	28025,5	41691,0	-389,9	13665,5	13275,6	-1,4	48,8	46,7
Чистий прибуток	1321,4	1278,3	1078,8	-43,1	-199,5	-242,6	96,7	84,4	81,6
Податкові платежі	6187,0	6041,2	8718,1	-145,8	2676,9	2531,10	-2,4	44,3	40,9
Податкове навантаження (%)	21,77	21,56	20,91	-0,2	-0,64	-0,86	-1,00	-2,99	-3,96
Податкомісткість на одиницю реалізації товару	0,22	0,22	0,21	0,00	-0,01	-0,01	-1,00	-2,99	-3,96
Ефективність оподаткування	0,21	0,21	0,12	-	-0,09	-0,09	-	57,1	57,1

Аналізуючи залежність між обсягами виручки від реалізації, чистим прибутком та податковими платежами ТОВ «ЗС Компані» за 2021-2023 роки

можна прийти до висновку, що податкове навантаження за досліджуваний період було в межах норми.

Більше того, відповідно до граничних значень податкового навантаження, розрахованих економістом Н. Павленко, можна прийти до висновку, що протягом 2021-2023 років підприємством проводилась грамотна податкова політика, оскільки лише при значенні податкового тиску 20-25% варто вживати разових заходів, здійснювати поточний податковий контроль. Показники податкового тиску на ТОВ «ЗС Компані» за досліджуваний період коливались в межах 21,77% у 2021 році та 20,9% у 2023 році.

За 2021-2023 роки максимального значення показник податкового навантаження набув у 2021 році – 21,7%. Найбільша кількість податкових платежів на 1 грн. загального обсягу реалізації товару припала на 2021 та 2022 роки, що пояснюється не розширенням бази оподаткування, а з основною діяльністю, пов'язаної лише з забезпеченням функціонування підприємства, оскільки обсяг податків, порівняно з попередніми роками був більший.

Стосовно ефективності оподаткування, то найбільш сприятливим для підприємства був 2023 рік, адже чистий прибуток склав 0,12 грн. на 1 грн. податкових платежів і найменш сприятливим 2021 та 2022 роки, оскільки чистий прибуток склав 0,21 коп. на 1 грн. податкових платежів.

2.3. Аналіз нарахування податкових платежів ТОВ «ЗС Компані»

На підприємстві ТОВ «ЗС Компані» податки сплачуються за загальною системою оподаткування. Загальна система оподаткування, яка є найгнучкішою системою оподаткування, оскільки в ній максимально враховуються економічні показники господарської діяльності підприємства.

Під час ведення господарської діяльності, підприємство виступало платником наступних податків і зборів:

- податок на додану вартість;
- податок на прибуток;

– єдиний соціальний внесок.

За поданою фінансової звітністю можна прослідкувати таку динаміку податкових платежів ТОВ «ЗС Компані» за 2021-2023рр. (табл. 2.13).

Таблиця 2.13

**Динаміка податкових платежів ТОВ «ЗС Компані»
за 2021-2023 роки**

тис. грн.

Назва податку	Роки			Відхилення					
				Абсолютне			Відносне, %		
	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021
Податок на додану вартість	5714,1	5605,1	8344,1	-109	+2739	2630	-1,9	48,9	46,0
Податок на прибуток	290,5	280,6	236,8	-9,9	-43,8	-53,7	-3,4	-15,6	-18,5
Єдиний соціальний внесок	182,4	155,5	137,2	-26,9	-18,3	-45,2	-14,7	-11,8	-24,8
Всього	6187	6041,2	8718,1	-145,8	+2676,9	+2531,1	-2,4	44,3	40,9

За досліджуваний період найбільше податкових платежів було перераховано до бюджету у 2023 році – 8718,1 тис. грн., у 2022 році їх обсяг був меншим на 44,3%, а у 2021 році, порівняно з 2023 роком на 40,9% меншим і становив 6187 тис. грн. Таким чином, спостерігається чітка тенденція до збільшення податкових платежів з року в рік, що в першу чергу пояснюється збільшенням потужностей та обсягом реалізованої продукції.

Розмір сплаченого податку на додану вартість у 2022 році, порівняно з 2021 роком зменшився на 1,9%, а у 2023, порівняно з 2022 роком зріс на 46% (на 2630 тис. грн.). Якщо аналізувати показники 2021 та 2023 років, то за даний період обсяг сплаченого ПДВ до бюджету зріс майже в два рази.

Динаміка податку на прибуток дещо відрізняється. Зокрема, у 2022 році, порівняно з 2021 роком його обсяг зменшився на 3,4% при його значенні у 2022

році 280,6 тис. грн, у 2023 році спостерігається також його зменшення на 15,6% порівняно з 2022 роком та на 18,4% порівняно з 2021 роком.

Єдиний соціальний внесок мав тенденцію до зниження, так у 2021 році він становив 182,4 тис. грн., що на 11,8% більше ніж у 2022 році та на 24,8% більше ніж у 2023 році. Це можна пояснити зменшення кількості працівників на даному підприємстві.

Графічно зміну обсягів сплачених ТОВ «ЗС Компані» податків за 2021-2023 роки зображено на рис. 2.1.

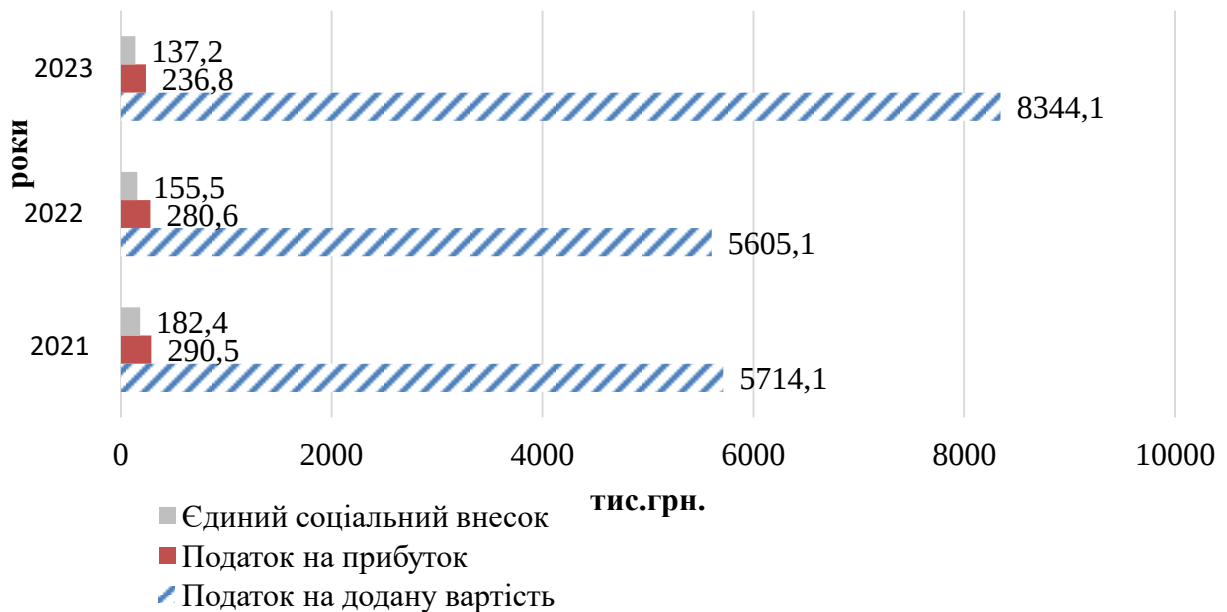

Рис. 2.1. Динаміка обов'язкових платежів ТОВ «ЗС Компані» за 2021-2023 рр.

З усіх податкових платежів досліджуваного підприємства, найбільший обсяг становив податок на додану вартість – у 2021 році – 5714,1 тис. грн., у 2022 році – 5605,1 тис. грн. (на 109 тис. грн. менше) та 8344,1 тис. грн. у 2023 – на 46% більше за 2021 рік та 48,9% більше ніж в 2022 році, тобто загальний приріст платежів по даному податку склав 2630 тис. грн.

Вагомим був також обсяг нарахованого податку на прибуток, його розмір у 2021 році становив 290,5 тис. грн. у 2022 році – на 43,8 тис. грн. менше, а у 2023 році знову зменшився на 43,8 тис. грн. порівняно з 2022 роком та на 53,7 порівняно з 2021 роком.

На 26,9 тис. грн. зменшився розмір єдиного соціального внеску у 2022 році, порівняно з 2021, та у 2023 році зменшився на 18,3 тис. грн. порівняно з 2022 роком та на 15,2 тис. грн. порівняно з 2021 роком.

Частки податків та зборів, сплачених ТОВ «ЗС Компані» за 2021-2023 роки та їх зміну наведено у табл. 2.14.

Таблиця 2.14

**Динаміка структури податкових платежів ТОВ «ЗС Компані»
за 2021-2023 роки**

тис. грн.

Назва податку	Роки						Відхилення структури, %		
	2021		2022		2023				
	Обсяг	Питома вага, %	Обсяг	Питома вага, %	Обсяг	Питома вага, %	2022/2021	2023/2022	2023/2021
Податок на додану вартість	5714,1	92,4	5605,1	92,8	8344,1	95,7	0,4	2,9	3,4
Податок на прибуток	290,5	4,7	280,6	4,6	236,8	2,7	-0,1	-1,9	-2,0
Єдиний соціальний внесок	182,4	2,9	155,5	2,6	137,2	1,6	-0,4	-1,0	-1,4
Всього	6187	100	6041,2	100	8718,1	100	0	0	0

Аналізуючи структуру податкових платежів ТОВ «ЗС Компані» за 2021-2022 роки, видно, що найбільшу частку складав протягом всього періоду податок на додану вартість. У 2021 році його питома вага становила 92,4%, у 2022 році – 92,8%, а у 2023 році – 95,7% від усіх податкових платежів.

Зміна обсягів і частки ПДВ прямо пропорційно залежать від обсягу реалізованої продукції, а також від розмірів податкового кредиту.

Частка податку на прибуток у 2021 році становила 4,7 % в загальній структурі нарахованих та сплачених податків, у 2022 році зменшилась на 0,1%, а у 2023 році зменшилась до 2,7 %. Така динаміка пояснюється відповідною зміною валового доходу ТОВ «ЗС Компані»

Питома вага єдиного соціального внеску склала 2,9% у 2021 році, а у 2022 році – на 0,4% менше, у 2023 на 1% менше порівняно з 2022 роком та на 1,4% менше порівняно з 2021 роком.

Левову частку в загальній структурі податкових платежів ТОВ «ЗС Компані» у 2023 році склав податок на додану вартість – 95,7%. На другому місці податок на прибуток – 2,7 %, на третьому – єдиний соціальний внесок – 1,6%.

Висновки до розділу 2

Підсумовуючи результати дослідження впливу податків на фінансово-господарську діяльність ТОВ «ЗС Компані», можна зробити висновок, що податки здійснюють комплексний вплив на його функціонування, але цей вплив не є занадто суттєвим. Аналізуючи залежність між обсягами виручки від реалізації, чистим прибутком та податковими платежами ТОВ «ЗС Компані» за 2021-2023 роки можна прийти до висновку, що податкове навантаження за досліджуваний період було в межах норми. Протягом 2021-2023 років підприємством проводилась грамотна податкова політика, оскільки лише при значенні податкового тиску 20-25% варто вживати разових заходів, здійснювати поточний податковий контроль. Показники податкового тиску на ТОВ «ЗС Компані» за досліджуваний період коливались в межах 21,77% у 2021 році та 20,9% у 2023 році.

З метою мінімізації податкових платежів та податкового навантаження на підприємстві необхідно підвищувати ефективність податкової політики, що передбачає вибір найбільш ефективного варіанту сплати податків при альтернативних напрямках операційної діяльності.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОРПОРАТИВНОГО ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

3.1. Виклики податкового регулювання діяльності підприємств під час воєнного стану в Україні

Війна суттєво вплинула на економічні процеси та діяльність підприємств. Уряду України довелося адаптувати податкову систему, зокрема, створюючи умови для виживання підприємств, що постраждали від бойових дій. Однією з найбільш значущих змін стало запровадження тимчасової спрощеної системи оподаткування, яка передбачала можливість переходу підприємств та ФОП на систему з 2% податком від доходу [1].

Ця система стала тимчасовим рішенням, яке дало змогу підприємцям зменшити податкове навантаження, при цьому зберігаючи спрощений порядок сплати податків. Протягом війни багато бізнесів скористалися цією можливістю, що дозволило їм продовжувати працювати навіть у надзвичайно складних умовах. На додаток до спрощеної системи, уряд України ухвалив низку законів, які передбачали тимчасове звільнення від сплати окремих податків. Це стосувалося, зокрема, єдиного соціального внеску (ЄСВ) для тих підприємців, які не мали можливості здійснювати діяльність через військові дії або які зазнали суттєвих збитків. Цей захід був направлений на те, щоб дати бізнесу час відновитися та адаптуватися до нових реалій [38].

Ці податкові канікули також поширювались на підприємства, що тимчасово припинили діяльність через фізичне знищення їхніх виробничих потужностей або через відсутність доступу до ринків збуту. Звільнення від ЄСВ дозволило значній частині малого бізнесу зберегти можливість продовжити свою діяльність після стабілізації ситуації.

Важливим напрямком податкового регулювання в умовах війни стало впровадження пільг для підприємств, які здійснили релокацію до більш безпечних регіонів України. Уряд ініціював програми підтримки таких

підприємств, включаючи як прямі податкові пільги, так і програми фінансової підтримки.

Однією з таких ініціатив була можливість отримання підприємствами релокованого бізнесу податкових канікул або відтермінування податкових зобов'язань. Це дозволило підприємствам зберегти кошти для відновлення своєї діяльності та адаптації до нових умов.

Релокація підприємств стала одним із ключових рішень для збереження робочих місць та економічної активності в країні. Уряд також розробив механізми надання фінансових грантів для релокованого бізнесу на відновлення діяльності, що стало важливим стимулом для багатьох компаній, які перемістили свої виробництва на захід України або в інші безпечні регіони.

Одним із важливих аспектів податкової політики під час війни стало надання підприємствам можливості відтермінувати сплату податків. Податкові органи отримали право надавати відтермінування сплати податкових зобов'язань на індивідуальній основі без нарахування штрафних санкцій, що дало можливість підприємствам, які не могли виконувати свої податкові обов'язки через війну, отримати додатковий час для сплати.

Окрім цього, уряд запровадив механізми реструктуризації податкових боргів для підприємств, що постраждали внаслідок бойових дій. Це дало змогу уникнути банкрутства підприємств, які не могли виконати свої фінансові зобов'язання через втрати або зниження доходів.

Одним із ключових завдань податкових органів в умовах війни було забезпечення ефективного адміністрування податків при мінімальному втручанні в діяльність бізнесу. В умовах, коли багато підприємств фізично не мали доступу до своїх офісів чи складів, податкова звітність і перевірки стали значно ускладненими.

Для спрощення цих процедур уряд скоротив кількість податкових перевірок та звітів для бізнесу, запровадив дистанційні механізми подачі декларацій та звітності, а також зменшив обсяг необхідної документації для підтвердження податкових зобов'язань. Зокрема, податкові органи надали

можливість подавати звіти в електронній формі, що стало важливою зміною для тих підприємств, які не мали фізичного доступу до своїх приміщень.

Податок на додану вартість (ПДВ) також зазнав значних змін у контексті воєнного стану. Щоб підтримати бізнес і забезпечити стабільність поставок товарів, уряд ухвалив низку змін, що стосуються сплати та адміністрування ПДВ.

Зокрема, підприємства, що перейшли на спрощену систему оподаткування з податком 2%, були тимчасово звільнені від обов'язкової сплати ПДВ. Це рішення сприяло зниженню податкового тиску на підприємства, які продовжували працювати в умовах війни. Крім того, були скасовані ПДВ на деякі категорії імпортних товарів, що дозволило полегшити імпорт критично важливої продукції, необхідної для економіки та забезпечення населення.

Важливо зазначити, що зміни також торкнулися механізмів відшкодування ПДВ для експортерів. Це дало змогу підприємствам, що продовжували експортну діяльність, отримувати відшкодування вчасно, що було критично важливим для підтримки експорту та валютних надходжень до країни.

Україна активно отримувала міжнародну фінансову допомогу з боку міжнародних організацій, таких як МВФ, Світовий банк та уряди іноземних держав. Частина цієї допомоги спрямовувалася на підтримку фінансової стабільності України, а також на компенсацію податкових надходжень, які були втрачені через війну. Завдяки цим ресурсам Україна мала змогу зберігати відносну фінансову стабільність, що дозволило уряду продовжувати фінансування соціальних виплат, оборонних заходів та підтримку підприємств. Особливу роль відіграли програми, що були спрямовані на компенсацію втрат бізнесу, включаючи втрати від руйнувань або захоплення майна в зоні бойових дій.

Поряд з податковими пільгами, уряд України ініціював кілька програм державної допомоги для підприємств. Ці програми були спрямовані на

підтримку малого та середнього бізнесу, а також на збереження робочих місць. Однією з таких ініціатив стала програма "єРобота", яка передбачала надання безповоротних грантів підприємцям для відновлення чи розширення діяльності.

Гранти могли використовуватися на покриття витрат на закупівлю обладнання, оренду приміщень, оплату праці та інші потреби, що дозволяло підприємствам продовжувати працювати навіть у складних умовах війни. Ці програми допомогли зберегти робочі місця та підтримати економічну активність у країні.

Незважаючи на всі заходи, податкове регулювання в Україні під час війни зіткнулося з рядом викликів. Основними серед них стали:

1. Скорочення податкових надходжень. Через руйнування економічної інфраструктури та скорочення активності багатьох підприємств, податкові надходження до бюджету значно зменшилися. Це призвело до необхідності компенсувати ці втрати за рахунок міжнародної допомоги та запровадження нових заходів зі збору податків.

2. Фізична неможливість виконання зобов'язань. У багатьох регіонах, де тривали бойові дії, підприємства просто не мали можливості виконати свої податкові зобов'язання через руйнування інфраструктури або втрату ресурсів.

3. Необхідність швидкої адаптації законодавства. Умови війни вимагали оперативних змін у законодавстві, що не завжди було можливим через бюрократичні процедури або необхідність узгодження рішень з міжнародними партнерами.

Після завершення війни податкова система України потребуватиме суттєвих реформ. Одним із ключових питань стане необхідність збалансування податкових надходжень і податкового навантаження на бізнес. Імовірно, уряд розробить нові податкові механізми, які будуть спрямовані на стимулювання відновлення економіки та підтримку підприємств, що постраждали від війни.

Очікується також, що міжнародна спільнота продовжить надавати фінансову підтримку Україні, включаючи фінансування програм відбудови інфраструктури та рекапіталізації бізнесу.

3.2. Вектори підвищення ефективності реалізації корпоративного податкового менеджменту в умовах поствоєнного розвитку України

Податки є складною фінансовою категорією, що істотно впливає на всі економічні процеси та явища. З одного боку, податки слугують фінансовою основою держави, визначаючи її можливості у світовій економіці, а також підтримуючи розвиток науки, освіти, культури, забезпечення економічної безпеки та підвищення добробуту громадян. З іншого боку, податки виконують функцію перерозподілу доходів між юридичними та фізичними особами, а процес їх мобілізації зачіпає інтереси не тільки окремих підприємців чи громадян, а й широких соціальних груп і верств населення.

Сьогодні значення податків як інструмента економічного регулювання зростає. Держава, встановлюючи різні ставки податків і види оподаткування, може стимулювати або стримувати розвиток окремих секторів економіки. Наприклад, звільнення від оподаткування витрат на технологічний розвиток, інновації та модернізацію виробництва сприяє зростанню науково-технологічного потенціалу. Таким чином, регулюючи податки, держава здатна впливати на ефективність та стабільність економічного розвитку.

Податкова політика держави повинна забезпечувати оптимальний рівень податків, який не гальмуватиме підприємницьку діяльність, але водночас сприятиме стабільним надходженням до бюджету, достатнім для державних потреб.

Податкова система України нині має структуру, що відповідає європейським стандартам. Податкове законодавство країни розроблено з урахуванням європейських норм та принципів, а також рекомендацій ГАТТ/СОТ та інших міжнародних економічних організацій.

У період поствоєнного розвитку Україна зіштовхнеться з численними викликами, серед яких ключове місце займає відновлення економіки та бізнесу. Корпоративний податковий менеджмент є одним із важливих інструментів підтримки бізнесу, забезпечення фінансової стабільності та сприяння

економічному зростанню. У цьому контексті постає необхідність підвищення ефективності податкового менеджменту, адаптації його до нових умов і вимог сучасного ринку.

Основні напрями підвищення ефективності реалізації корпоративного податкового менеджменту в умовах поствоєнного розвитку України слід реалізовувати у наступних складових:

1. Оптимізація податкового планування. Податкове планування – це основа ефективного корпоративного менеджменту. У післявоєнний період компанії можуть використовувати гнучкі стратегії планування, включаючи аналіз витрат і доходів для мінімізації податкового навантаження. Це передбачає ретельний підхід до вибору податкових пільг, можливостей реінвестицій та розвитку преференційних зон для бізнесу.

2. Інноваційні підходи в податковому плануванні. Запровадження цифрових інструментів та автоматизованих систем дозволяє компаніям зменшити податкові витрати та підвищити точність розрахунків. Важливою є інтеграція новітніх технологій, таких як штучний інтелект, для прогнозування податкових наслідків.

3. Підвищення ефективності обліку і звітності. Ведення обліку і звітності є однією з найважливіших функцій податкового менеджменту. Оптимізація облікових процесів забезпечує контроль за податковими зобов'язаннями та знижує ризики штрафів і санкцій. Використання програмного забезпечення для автоматизованого ведення звітності та обліку спрощує процеси звітування і знижує ймовірність помилок, сприяючи підвищенню ефективності податкового менеджменту.

4. Адаптація до міжнародних бухгалтерських стандартів. Адаптація до міжнародних бухгалтерських стандартів сприяє прозорості та підвищенню ефективності облікових процесів. Важливо, щоб компанії запроваджували стандарти, які відповідають вимогам України та сприяють інтеграції на міжнародні ринки.

5. Вдосконалення комунікації з податковими органами. Налагодження ефективної комунікації з податковими органами – важливий аспект корпоративного податкового менеджменту. У період післявоєнного відновлення держава активно підтримує бізнес і надає певні податкові стимули, однак компанії повинні ефективно комунікувати з органами для їх отримання. Доцільне залучення податкових консультантів. Податкові консультанти можуть надавати спеціалізовані поради щодо оптимізації податків і співпраці з державними органами, що зменшує ризики фінансових втрат.

6. Адаптація до змін в податковому законодавстві. Податкове законодавство в Україні може динамічно змінюватися у період післявоєнного розвитку. Знання змін у законодавстві та своєчасна адаптація до них дозволяють компаніям уникати порушень і штрафів.

7. Використання податкових стимулів. Держава може запроваджувати певні податкові стимули для підтримки бізнесу в період відновлення. Компанії можуть скористатися ними для зниження податкового навантаження та залучення інвестицій. Наприклад, податкові канікули або зниження ставок для інвесторів можуть стимулювати розвиток компаній, що інвестують у відновлення України. Участь у державних і міжнародних програмах підтримки бізнесу також може сприяти підвищенню фінансової стійкості компаній.

Українські підприємства у поствоєнному розвитку економіки мають активно інтегруватися до світової економіки. У контексті вибору місця для базування компанії враховується:

- абсолютний рівень податків;
- особливості податкового законодавства даної країни;
- можливість переведення доходів між країнами (без їх оподаткування);
- умови існуючих податкових угод тощо [Самусевич].

Методи податкової оптимізації при створенні юридичної особи в рамках національного законодавства включають використання спеціальних економічних зон, територій пріоритетного розвитку та технологічних (наукових) парків.

При здійсненні податкового планування на міжнародному рівні слід дотримуватися таких правил:

- варто уникати набуття статусу резидента в країні, де отримується основний дохід;
- не потрібно поспішати з інкасацією доходів і репатріацією прибутку: відстрочка податку може прирівнюватися до звільнення від нього;
- переміщення капіталу доцільніше здійснювати як рух капіталу, а не у вигляді доходів чи прибутків;
- під час порівняння податкових режимів різних держав доцільніше зосередитися на правилах розрахунку оподатковуваного доходу, а не тільки на ставках податку.

Податкова система — це важливий елемент державного впливу на бізнес, саме вона може стимулювати інвестиції. Основними завданнями податкової реформи в пост воєнній Україні мають бути:

- формування нового інституційного середовища оподаткування, сприятливого для реалізації принципу рівності всіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації, формування відповідального ставлення платників до виконання своїх податкових зобов'язань;

- підвищення фіскальної ефективності податків за рахунок розширення податкової бази, покращання адміністрування, зменшення масштабів ухилення від сплати податків;

- підвищення регулюючого потенціалу податкової системи на основі запровадження інноваційно-інвестиційних преференцій з податку на прибуток підприємств;

- забезпечення більш рівномірного розподілу податкового тягара між платниками податків;

- демократизація податкової служби України, а саме зміна ідеології її функціонування на основі реформування податкової служби.

Україна — це потужний промисловий майданчик з великими перспективами, і ним вже цікавляться інвестори. Тому нам треба створити сприятливі умови для їх роботи, у тому числі використавши досвід розвинених країн.

3.3. Напрями удосконалення податкового менеджменту на ТОВ «ЗС Компані»

Фінансово-майновий стан підприємства є ключовим показником його стабільності, інвестиційної привабливості та загальної ефективності. У сучасному економічному середовищі податкова система, яка прямо впливає на витрати підприємства, є одним із вагомих чинників, що визначають його фінансові результати. Корпоративний податковий менеджмент (КПМ) є інструментом для зниження податкового навантаження шляхом ефективного планування податкових зобов'язань та оптимізації податкових витрат, що в кінцевому результаті впливає на покращення фінансово-майнового стану підприємства. Вдосконалення КПМ дає підприємству можливість не лише скоротити витрати, але й накопичити більше коштів для інвестицій, модернізації виробництва та підвищення конкурентоспроможності.

КПМ є управлінською функцією, яка спрямована на управління податковими витратами через планування та оптимізацію податкових платежів. Цей напрямок є частиною фінансового менеджменту і має на меті зниження податкового навантаження підприємства в рамках чинного законодавства. КПМ включає комплекс заходів, що спрямовані на вибір оптимальних форм здійснення господарських операцій, планування податкових зобов'язань та використання законних податкових пільг. Ефективний КПМ дозволяє уникнути штрафів, контролювати своєчасну сплату податків і уникати зайвих витрат на податкові платежі, що позитивно впливає на прибутковість підприємства.

Основою вдосконалення КПМ на ТОВ «ЗС Компані» є дотримання ключових принципів, які дозволять підприємству ефективно управляти податковими витратами. До таких принципів належать:

1. Законність. Виконання податкових зобов'язань повинно здійснюватися в межах чинного законодавства. Це дозволяє уникнути юридичних ризиків і штрафів, що можуть погіршити фінансовий стан підприємства.

2. Системність. КПМ має охоплювати всі аспекти податкових зобов'язань ТОВ «ЗС Компані», що дозволить врахувати різні види податків та їхній вплив на загальний фінансовий результат.

3. Аналіз і планування. Регулярний аналіз витрат на сплату податків дозволить визначити оптимальні методи їх зниження, а також сприятиме обґрунтованому плануванню податкових платежів.

4. Регулярні навчання і підвищення кваліфікації персоналу. Підприємство має адаптувати свій КПМ до змін у податковому законодавстві, щоб вчасно скористатися новими можливостями для оптимізації податкових витрат. Постійне навчання співробітників дозволяє адаптуватися до змін і забезпечить ТОВ «ЗС Компані» конкурентну перевагу. Важливо підтримувати комунікацію з податковими органами, щоб залишатися в курсі податкових змін і враховувати нові вимоги.

Ефективне вдосконалення КПМ передбачає застосування методів, які дозволяють підприємству оптимізувати податкові зобов'язання та зменшити їхній вплив на фінансові показники ТОВ «ЗС Компані». До основних методів належать:

1) Податкове планування. Це один із найважливіших елементів КПМ, який передбачає розробку плану податкових платежів та вибір найбільш ефективних схем оподаткування. Податкове планування платежів ТОВ «ЗС Компані» дозволить мінімізувати податкові витрати. Поточне податкове планування охоплює вибір облікової політики компанії, форм оплати праці співробітників, оптимальної стратегії та тактики при укладанні господарських

договорів, планування податкових платежів та безпосереднє впровадження схем для оптимізації податкових витрат. Загалом поточне податкове планування передбачає складання податкових планів, що включають щонайменше такі основні пункти: календар сплати податків за кожним видом податків; перелік заходів для оптимізації податкових потоків, із зазначенням відповідальних осіб, термінів реалізації, необхідних ресурсів та інструментів; заходи з інформування та підвищення компетентності відповідальних за податкове планування осіб.

2) Використання податкових пільг і звільнень. Підприємство має ретельно аналізувати податкове законодавство з метою визначення пільг, якими воно може скористатися, наприклад, пільг для підприємств малого бізнесу або тих, що займаються інноваційною діяльністю. Використання таких пільг дозволить знизити податкове навантаження і збільшити обсяг власних коштів.

3) Стратегія перенесення податкового навантаження. Цей метод включає використання операцій з активами чи доходами, що дозволяє перенести частину податкових зобов'язань на майбутні періоди. Наприклад, капіталізація витрат, які можна буде амортизувати в майбутніх періодах.

4) Податкове бюджетування. Це процес планування та контролю податкових витрат, який дозволяє підприємству заздалегідь визначити необхідні суми для сплати податків і уникати несподіваних фінансових витрат.

5) Аналіз і управління договірними відносинами. Деякі види договірних відносин дозволяють скористатися податковими перевагами. Наприклад, вибір типу контракту або умови оплати можуть впливати на базу оподаткування.

Ефективний КПМ дозволить ТОВ «ЗС Компані» досягти низки переваг, які покращать його фінансово-майновий стан:

1. Зростання чистого прибутку. Зниження податкового навантаження дозволяє збільшити розмір чистого прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства, і спрямувати його на розвиток або реінвестування.

2. Підвищення ліквідності. Ефективне податкове планування знижує витрати на податки та дозволяє вивільнити додаткові грошові кошти, що

підвищує здатність підприємства до розрахунків за короткостроковими зобов'язаннями.

3. Збільшення інвестиційного потенціалу. Завдяки оптимізації податків підприємство може накопичити більше власних ресурсів для інвестицій, що сприяє зростанню активів і фінансової стійкості.

4. Зниження фінансових ризиків. Уникнення переplat податків та своєчасна сплата зобов'язань зменшують ризики накладання штрафів і пені, що сприяє покращенню репутації підприємства та забезпечує стабільність фінансового стану.

5. Підвищення ринкової вартості підприємства. Низьке податкове навантаження і високий рівень прибутковості підвищують інвестиційну привабливість підприємства і можуть позитивно вплинути на його вартість у випадку залучення інвесторів.

Висновки до розділу 3

Податкова політика під час війни стала інструментом як для підтримки суб'єктів господарювання, так і для забезпечення необхідних надходжень до державного бюджету, що дозволило фінансувати армію та соціальні виплати.

Податкове регулювання під час війни в Україні стало важливим інструментом підтримки бізнесу та стабілізації економіки. Уряд України впровадив низку пільг, спрощень та канікул для підприємств, що дозволило зменшити податковий тиск та адаптуватися до нових реалій. Незважаючи на численні виклики, ці заходи дозволили зберегти діяльність багатьох підприємств та забезпечити надходження до державного бюджету.

Після завершення війни податкова система України потребуватиме суттєвих реформ, спрямованих на відновлення економіки та підтримку бізнесу, а також на стабілізацію державних фінансів.

Підвищення ефективності корпоративного податкового менеджменту в умовах поствоєнного розвитку України вимагає комплексного підходу.

Важливими напрямами є оптимізація податкового планування, впровадження автоматизованих рішень для обліку, налагодження комунікації з податковими органами, адаптація до змін у законодавстві та використання наявних податкових стимулів. Розвиток цих напрямів сприятиме стабільності бізнесу, зміцненню економіки країни та залученню інвестицій.

Вдосконалення корпоративного податкового менеджменту є ефективним інструментом для покращення фінансово-майнового стану ТОВ «ЗС Компані». За рахунок оптимізації податкових платежів, ефективного планування та використання наявних податкових пільг підприємство може збільшити чистий прибуток, отримати додаткові інвестиційні ресурси та нарощувати обсяги діяльності.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Проведене комплексне дослідження теоретичних та прикладних аспектів реалізації корпоративного податкового менеджменту дало змогу зробити ряд висновків та пропозицій:

1. У результаті аналізу наукових поглядів на сутність поняття «корпоративний податковий менеджмент» сформульовано власне визначення зазначеної дефініції: корпоративний податковий менеджмент – це сукупність методів управління податковою діяльністю, спрямованих на оптимізацію податкових зобов'язань та збільшення прибутковості діяльності підприємства.

2. Корпоративний податковий менеджмент як частина управлінської системи виконує функції планування, регулювання, координації, мотивації і контролю податкових облікових систем для досягнення максимізації прибутку.

3. Податкова оптимізація в корпоративному податковому менеджменті – це комплекс організаційних заходів, що проводяться підприємствами з дотриманням вимог законодавства та включають вибір часу, місця, виду діяльності, а також організацію договірних відносин для збільшення грошових потоків підприємства шляхом зниження податкових витрат. Можна виділити такі основні методи податкової оптимізації: податкове планування; вибір організаційно-правової форми бізнесу; використання спеціальних режимів оподаткування; застосування спрощеної системи оподаткування або спеціальних податкових режимів, якщо це передбачено законодавством; використання податкових пільг; перенесення податкового зобов'язання у часі; оптимізація ПДВ через управління податковим кредитом і зобов'язаннями щодо ПДВ; аналіз договірних відносин через вибір оптимальних умов договорів із контрагентами з урахуванням податкових наслідків; реінвестування прибутку в проекти, що можуть бути звільнені від оподаткування або підлягати податковим пільгам; оцінка і мінімізація податкових ризиків.

4. Аналіз показників фінансово-господарської діяльності ТОВ «ЗС Компані» свідчить, що підприємство має незадовільний фінансово-майновий стан, є низьколіквідним та фінансово нестійким, що обумовлено головним чином низьким рівнем власного капіталу.

5. ТОВ «ЗС Компані» оподатковується за загальною системою оподаткування. Протягом 2021-2023 років підприємством проводилась грамотна податкова політика, оскільки лише при значенні податкового тиску 20-25% варто вживати разових заходів, здійснювати поточний податковий контроль. Показники податкового тиску на ТОВ «ЗС Компані» за досліджуваний період коливались в межах 21,77% у 2021 році та 20,9% у 2023 році. Стосовно ефективності оподаткування, то найбільш сприятливим для підприємства був 2021 рік, адже чистий прибуток склав 0,12 грн. на 1 грн. податкових платежів і найменш сприятливим 2022 рік, оскільки чистий прибуток склав 0,21 грн. на 1 грн. податкових платежів.

6. Під час війни податкова політика стала важливим інструментом для підтримки бізнесу та забезпечення державного бюджету, що дозволило фінансувати армію та соціальні програми. Податкове регулювання в Україні в цей період було спрямоване на підтримку підприємств і стабілізацію економіки, включаючи запровадження різних пільг, спрощень та податкових канікул. Ці заходи, попри численні труднощі, дали можливість багатьом компаніям продовжити діяльність і сприяти надходженням до бюджету.

7. Після закінчення війни українська податкова система потребуватиме значних реформ, орієнтованих на відновлення економіки, підтримку підприємництва і стабілізацію державних фінансів. Підвищення ефективності корпоративного податкового менеджменту в умовах поствоєнного розвитку України потребує комплексного підходу, що включає оптимізацію податкового планування, автоматизацію обліку, тісну комунікацію з податковими органами, адаптацію до змін у законодавстві та використання податкових стимулів. Розвиток цих напрямів сприятиме стабільності бізнесу, укріпленню економіки та залученню інвестицій.

8. Удосконалення корпоративного податкового менеджменту є дієвим засобом покращення фінансового стану ТОВ «ЗС Компані». Основою вдосконалення корпоративного податкового менеджменту на ТОВ «ЗС Компані» є дотримання ключових принципів, які дозволять підприємству ефективно управляти податковими витратами. Такими принципами мають стати:

1) Законність при виконанні податкових зобов'язань;

2) Системність – корпоративний податковий менеджмент має охоплювати всі аспекти податкових зобов'язань ТОВ «ЗС Компані», що дозволить врахувати різні види податків та їхній вплив на загальний фінансовий результат.

3) Постійний аналіз витрат на сплату податків – дозволить визначити оптимальні методи їх зниження, а також сприятиме обґрунтованому плануванню податкових платежів.

4) Регулярні навчання і підвищення кваліфікації персоналу у сфері оподаткування.

Ефективне вдосконалення корпоративного податкового менеджменту передбачає застосування методів, які дозволяють підприємству оптимізувати податкові зобов'язання та зменшити їхній вплив на фінансові показники ТОВ «ЗС Компані». До основних методів належать:

– податкове планування (календар сплати податків; перелік заходів для оптимізації податкових потоків, із зазначенням відповідальних осіб, термінів реалізації, необхідних ресурсів та інструментів);

– використання податкових пільг і звільнень;

– стратегія перенесення податкового навантаження;

– податкове бюджетування – процес планування та контролю податкових витрат, який дозволяє підприємству заздалегідь визначити необхідні суми для сплати податків і уникати несподіваних фінансових витрат;

– аналіз і управління договірними відносинами (наприклад, вибір типу контракту або умови оплати можуть впливати на базу оподаткування).

Зазначені підходи до організації корпоративного податкового менеджменту дозволить ТОВ «ЗС Компані» може збільшити чистий прибуток, отримати додаткові інвестиції та розширювати масштаби діяльності – досягти низки переваг, які покращать його фінансово-майновий стан.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI: URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17> (дата звернення: 31.10.2024).
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 31.10.2024).
3. Про систему оподаткування : Закон України від 25.06.91 N 1251-XII URL: <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/zakoni-ukraini/29919.html> (дата звернення: 31.10.2024).
4. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/679-14> (дата звернення: 31.10.2024).
5. Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю: Закон України від 19.06.2003 № 978-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/978-15> (дата звернення: 31.10.2024).
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 "Податок на прибуток" (П(С)БО 17) [Електронний ресурс]: затверджено наказом Міністерства фінансів від 28 грудня 2000 року N 353. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01> (дата звернення: 31.10.2024).
7. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 12 (МСБО 12). Податки на прибуток: виданий Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку зі змінами станом на 1 січня 2012 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_012 (дата звернення: 31.10.2024).
8. Акіншина О. В. Етапи, способи та інструменти податкового планування на підприємстві. *Вісн. Львів. політех. ун-ту*. 2012. URL: <http://ena.lp.edu.ua>

9. Андрійчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз. К.: КНЕУ. 2005. 292 с.
10. Антіпов О.М. Податкове планування як засіб оптимізації сплати ПДВ та податку на прибуток URL: http://filelibsnu.at.ua/naukovi/Naukovi_visti/PDF_10_2013/3.pdf (дата звернення: 31.10.2024).
11. Баранов С.О. Ухилення від сплати податків як основний чинник тіньової економік. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України*. 2015. Вип. 2. С. 65-79. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnadu_2015_2_7 (дата звернення: 31.10.2024).
12. Безгубенко Л.М., Безгубенко О.Ю. Синергійні елементи й ефекти податкового менеджменту. *Фінанси України*. 2001. № 10. С. 97–101.
13. Бекерська Д.А. Податкове право та податкове законодавство в Україні: навчальний посібник / За заг. ред. С.В. Ківалова. Одеса: Юрид. л-ра. – 2000. 224 с.
14. Білінський Д.О. Правове регулювання податкових надходжень як складової публічної фінансової системи. *Фінансове право*. 2014. № 2(28). – С. 10–13.
15. Варналій З.С. Теоретичні засади детінізації економіки України. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2014. № 1. С. 46–53.
16. Варналій З.С. Шляхи підвищення податкової конкурентоспроможності України в умовах діджиталізації. *Збірник матеріалів науково-практичного круглого столу «Оподаткування та економічна безпека держави в епоху діджиталізації» (23 лютого 2022 р.)*. С. 13–17.
17. Вахновська Н.А. Корпоративний податковий менеджмент у системі управління підприємством. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». Збірник наукових праць. Луцький державний технічний університет*. Випуск 1. Ч. 1. Луцьк, 2021. С.20-27.

18. Вишневецький В.П. Оподаткування в емерджентній економіці: теоретичні засади і напрями політики: монографіяю НАН України, Ін-т економіки промисловості. Донецьк, 2012. 128 с.
19. Гармонізація податкового законодавства: українські реалії : [монографія] / [Білецька Г. М., Кармаліта М. В. Куц М. О. та ін.]. К. : Алерта, 2012. 222 с.
20. Голоядова Т.О. Необхідність удосконалення податкової системи України для покращення інвестиційного клімату. Молодий вчений. № 2. 2021. С. 153–157.
21. Грицюк Н. Формування та механізм стратегії розвитку підприємств на засадах податкової політики. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. URL: file:///C:/Users/USER/Downloads/echcenu_2015_3_4.pdf (дата звернення: 31.10.2024).
22. Гуменюк А.М. Безпека структурно-інституціональної трансформації економіки регіону: теоретичні основи та прикладні аспекти: монографія. К. : НІСД, 2014. 468 с.
23. Дема Д.І., Шевчук І.В., Мартинюк Г.П. Податковий менеджмент: навч. посіб. / за заг. ред. Д.І. Деми. К. : Алерта, 2017. 256 с.
24. Демидович В.В. Проблеми оптимізації податкового навантаження в Україні та напрямки їх вирішення. *Фіскальні зобов'язання суб'єктів господарювання природно-ресурсних галузей: виконання, аналіз, контроль та регулювання : матеріали наук.-практконф.*, 21-22 жовт. 2010 р., 4.1 К.: НДЗ "Ресурси", 2010. С. 17-19.
25. Демиденко Л. М., Субботович Ю.Я. Податкова система : навчальний посібник для студ. вищих навч. закладів. Київ : ЦУЛ, 2007. 184 с.
26. Дерев'янка А. Податок на виведений капітал: варто чи ні? *Європейська Бізнес Асоціація*. 07.11.2022 р. URL: <https://eba.com.ua/podatok-na-vyvedenyj-kapital-varto-chy-ni/> (дата звернення: 31.10.2024).

27. Десятнюк О.М. Моніторинг податкових ризиків: теорія та практика : монографія. ТНЕУ, 2009. 309 с.
28. Дубовик О.Ю. Податковий менеджмент у схемах і таблицях: навчальний посібник. Харків : Видавництво «ПромАрт», 2018. 248 с.
29. Єлісеєв А.В., Підлужний М.П. Податкове планування. Мінімізація оподаткування законними способами. Л. : Ліга-Прес, 2003. 274 с.
30. Жиглей І. В. Детінізація економіки як позитивний варіант гри між підприємством, державою та суспільством. Стратегічні пріоритети детінізації економіки України у системі економічної безпеки: макро- та мікро- вимір : монографія / за ред. Черевка О. В. Черкаси : ПП Чабаненко Ю.А., 2014. 442 с.
31. Жмайлов В.М. Організаційно-економічні основи управління прибутком сільськогосподарських підприємств: монографія / В.М. Жмайлов, О.Г. Жмайлова, О.О. Бабицька, Ю.І. Данько, Л.В. Слюсарева. Суми: СНАУ, 2014. 408 с.
32. Жук Є.М. Стимулювання підприємницької діяльності на підставі удосконалення податкового регулювання. URL: <http://intkonf.org/zhuk-em-stimulyuvannyapidriemnitskoyi-diyalnosti-na-pidstaviudoskonalennya-podatkovogoregulyuvannya> (дата звернення: 31.10.2024).
33. Заверуха М. До визначення суті тіньових економічних процесів. 2020. Вип. 1/2 (46/47). Ч. 2. С. 72–83. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_46/fail/ch2/11.pdf (дата звернення: 31.10.2024).
34. Загальні тенденції тіньової економіки в Україні. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=ukUA&id=e384c5a7-6533-4ab6-b56f-50e5243eb15a&tag=TendentsiiTinovoiEkonomiki> (дата звернення: 31.10.2024).
35. Застосування реєстраторів розрахункових операцій: міжнародний досвід - уроки для України. USAID "Лідерство в економічному врядуванні" (USAID ЛЕВ). Київ, 2020. URL: <https://www.slideshare.net/USAIDLEV/ss-52883726> (дата звернення: 31.10.2024).
36. Затонацька Т. Г. Бюджетно-податкове регулювання інвестиційної діяльності в Україні : [монографія]. Київ : Задруга, 2012. 299 с.

37. Зимовець В.В. Корпоративні фінанси як домінанта фінансової науки. *Фінанси України*. № 9. 2015. С. 78–95.
38. Іванов Ю., Карпова В. Податкова підтримка та стимулювання підприємництва у період воєнного стану та післявоєнного відродження. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/37794/Ipspr_5-22_97.pdf?sequence=1 (дата звернення: 09.09.2024).
39. Іванов Ю.Б., Крисоватий А.І., Кізіма А.Я., Карпова В.В. Податковий менеджмент : підручник. К. : Знання, 2008. 525 с.
40. Ісаншина Г.Ю. Податковий менеджмент : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2003. 260 с.
41. Кашуба О.М. Підприємництво в Україні: проблеми і перспективи розвитку. *Економіка та держава*. 2015. № 6. С. 103-106. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/6_2015/24.pdf (дата звернення: 31.10.2024).
42. Кирилич Х. Сучасна наукова парадигма нерівномірності економічного розвитку в контексті нової інституційної економіки. *Сучасні тенденції міжнародних відносин: політика, економіка, право : зб. матер. IV щорічної міжнар. наук.-практ. конф., Львів, 16–17 квітня 2015 р.* – Львів : DPI, 2015. – С. 346–349.
43. Кірдіна О.Г. Оптимізація податкового навантаження на макро- та мікрорівні. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. URL: <http://btie.kart.edu.ua/article/viewfile/149923/153804> (дата звернення: 31.10.2024).
44. Кміть В.М. Зарубіжний досвід податкового стимулювання підприємництва. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. Випуск 3 (08). 2021. С. 265–269.
45. Колісніченко П.Т. Податкові важелі державного регулювання підприємницької діяльності. *Ефективна економіка*. № 12. 2020. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3376> (дата звернення: 31.10.2024).
46. Колосова В. Цифрові технології в системі інструментів деактивації тіньової економіки. *Новітня історія України: аналіз етапів становлення:*

матеріали конференції за підсумками Всеукраїнського конкурсу дослідницьких робіт школярів і студентів до 28-ї річниці незалежності України, Дніпро, 17 травня 2019 р. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. URL: https://duan.edu.ua/images/News/UA/Contest_independence/25135.pdf (дата звернення: 31.10.2024).

47. Коротун В.І. Проблеми мінімізації сплати податків в Україні Економіка, фінанси, право. 2010. № 6. С.21-24.

48. Корягін М.В. Проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської звітності: монографія. Київ: Інтерсервіс, 2020. 276 с.

49. Кравчук Г.В., Шкарлет С.М. Податковий менеджмент : навч. посіб. Чернігів, 2005. 331 с.

50. Крисоватий А.І., Томнюк Т. Л. Адміністрування податків в Україні: організація та напрями трансформації. Тернопіль: ВЦП, «Економічна думка ТНЕУ», 2012. 212 с.

51. Лазебник Л. Л. Система податкового планування як інструмент оптимізації підприємницької діяльності. Розвиток соціально-економічних систем в гео економічному просторі: теорія, методологія, організація обліку та оподаткування : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Тернопіль, 2021. С. 171-174.

52. Малюга Н.М. Розвиток теорії бухгалтерського обліку: монографія / Н.М. Малюга. Житомир: ПП «Рута», 2005. 388 с.

53. Маринець В.П. Податковий менеджмент у системі управління фінансами на сучасному підприємстві. Вісник податкової служби України. 2008. № 1. С. 4–11.

54. Меморандум про економічну та фінансову політику з [МВФ](https://www.mof.gov.ua/storage/files/Ukraine%20-%20Request%20for%20an%20Extended%20Arrangement%20Under%20the%20Extended%20Fund%20Facility%20and%20Review%20of%20Program(1).pdf). Міністерство фінансів України. URL: [https://www.mof.gov.ua/storage/files/Ukraine%20-%20Request%20for%20an%20Extended%20Arrangement%20Under%20the%20Extended%20Fund%20Facility%20and%20Review%20of%20Program\(1\).pdf](https://www.mof.gov.ua/storage/files/Ukraine%20-%20Request%20for%20an%20Extended%20Arrangement%20Under%20the%20Extended%20Fund%20Facility%20and%20Review%20of%20Program(1).pdf) (дата звернення: : 09.09.2024).

55. Миськів Г. Бюджетна система : теретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях) : навчальний посібник. Львів : Растр-7, 2020. 272 с.
56. Міжнародна практика застосування спрощених (спеціальних) режимів оподаткування малого підприємництва та необхідність її адаптації й застосування в Україні. Матеріали аналітичного центру «академія». URL: <http://www.academia.org.ua> (дата звернення: 31.10.2024).
57. Міжнародний досвід реформування податкових систем: види податків та електронна звітність. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <http://tax.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/arkchiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/mrdosvid/>. (дата звернення: 31.10.2024).
58. Мінін І. Г. Тіньовий сегмент податкового простору та шляхи його легалізації. *Ефективна економіка*. №3. 2013. URL:: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1905> (дата звернення: 31.10.2024).
59. Онищенко В. Податок на виведений капітал замість податку на прибуток? 06.08.2019. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/7344-podatok-na-vivedeniy-kaptal-zamst-podatku-na-pributok> (дата звернення: 31.10.2024).
60. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua> (дата звернення: 31.10.2024).
61. Пахненко О.М. Основні засади податкової політики в країнах ЄС на сучасному етап. *Ефективна економіка*. № 12. 2020. URL:: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5317> (дата звернення: 31.10.2024).
62. Пріоритети податкових стимулів: світовий досвід. *Матеріали аналітичного центру «Академія»*. URL:<http://www.academia.org.ua>. (дата звернення: 31.10.2024).
63. Редько І. А. Проблемні питання ухилення від сплати податків. URL:: http://www.rusnauka.com/13_NPN_2010/Economics/65637.doc.htm (дата звернення: 31.10.2024).

64. Самусевич Я. В., Височина А. В. Податкове планування та основи податкової оптимізації : навчальний посібник . Суми : Сумський державний університет, 2021. 344 с.

65. Святас С. В. Податкове планування та оптимізація оподаткування в контексті максимізації вигод платників податків та держави. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка*. 2021. Вип. 2.С. 280-285. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuec_2021_2_42 (дата звернення: 31.10.2024).

66.Томнюк Т.Л. Фактори забезпечення економічного зростання в Україні. *Ефективна економіка*. 2019. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6399> (дата звернення: 31.10.2024).

67. Томнюк Т. Л., Табенська Ю. В. Податкова політика України під час війни: особливості реалізації та перспективи трансформації. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2023. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2023_6_12 (дата звернення: 31.10.2024).